

Uredništvo - uprava: Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 4001-4004
Mesečna naročnina 10 lit., za izposojilno 15,50 lit.
Ček, red Ljubljana 10.050 za naročnino in 10.394 za izposojilno
Zastopstvo za oglaševanje: UPI S. A. Milano

SLOVENEC

DECEMBER 1943

15
SREDA

Hohe blutige Opfer der Sowjets

Neue starke Sowjetangriffe bei Newel abgeschlagen - Westufer des Teterew gesäubert - 4400 Gefangene, rund 11.000 Tote, 927 Geschütze und 254 Panzer erbeutet oder vernichtet
Tscherkassy befehlsgemäss geräumt

DNB. Aus dem Führerhauptquartier, 14. Dezember. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Im Raum von Kirowograd und Tscherkassy verstärkte der Feind gestern seinen Druck. Es kam zu erbitterten noch anhaltenden Kämpfen, in deren Verlauf die Sowjets unter hohen blutigen Opfern an einigen Stellen Gelände gewinnen konnten. Die Stadt Tscherkassy, deren Besatzung der Feind in wochenlangen Kämpfen vergeblich einzuschliessen versucht hatte, wurde in der vergangenen Nacht von unseren Truppen befehlsgemäss geräumt.

Im Angriffsraum nordöstlich Schitomir säuberten unsere Truppen das Westufer des Teterew von versprengten feindlichen Abteilungen. Vom 6. bis 13. Dezember verlor der Feind dort 4400 Gefangene und rund 11.000 Tote, 927 Geschütze, 254 Panzer und eine grosse Anzahl leichter und schwerer Infanteriewaffen wurden erbeutet oder vernichtet.

Bei diesen Kämpfen haben sich die thüringische erste Panzer-Division unter Generalleutnant Krüger und die

brandenburgische 68. Infanterie-Division unter Oberst Scheuerpflug besonders bewährt.

Südlich Newel griffen die Sowjets nach starker Artillerievorbereitung mit mehreren Divisionen und starken Panzerkräften an. Sie wurden abgeschlagen, einige örtliche Einbrüche abgeriegelt, andere im Gegenstoss beseitigt. Zahlreiche Panzer blieben zerschossen auf dem Kampffeld liegen.

An der süditalienischen Front verlief der Tag bis auf örtliche Kampfaktivität an der Adriatischen Küste auch gestern ruhig.

Feindliche Bomberverbände flogen in den Mittagsstunden des gestrigen Tages unter dem Schutz von Nebel und dichten Wolken nach Nordwestdeutschland ein. Zahlreiche Spreng- und Brandbomben verursachten Schäden in Wohnvierteln verschiedener Orte. Elf feindliche Flugzeuge wurden abgeschossen.

In der vergangenen Nacht warfen feindliche Störflugzeuge Bomben im rheinisch-westfälischen Industriegebiet.

Še odmevi k Ribbentropovi izjavi

Helsinki, 13. dec. DNB. Finski tisk posveča veliko pozornost izjavi nemškega zunanjega ministra. Že v naslovih poudarja pomen njegovih izjav in podčrtava nemško gotovost v zmago.

Sofija, 13. dec. DNB. Sofijski jutranji tisk prinaša na prvem mestu Ribbentropovo izjavo. List »Zora« piše v naslovu: »Evropska celina se nahaja trdno v nemških rokah. Vzhodna Azija pa v japonskih.« List »Utro« pa: »V Evropi in Vzhodni Aziji držijo sile trojne zveze dobljene položaje trdno v svojih rokah.«

Beograd, 13. dec. DNB. »Sile trojne zveze stojijo neomajno na osvojenih položajih.« s takim naslovom preko vseh 5 stolpcev začelja »Novo Vreme« svoj članek o izjavi nemškega zunanjega ministra. List že prinaša svoj komentar, v katerem med drugim pravi, da je vojaško zavezništvo treh prestalo dvoletno vojno preizkušnjo. V zavezništvo treh ni nikake sebičnosti in rivalitete, temveč zgolj popolno medsebojno zaupanje. V tem pa vidimo tudi temeljno razliko v razmerju med silami novega reda in gnilo kombinacijo treh sil kapitalistične in komunistične reakcije.

Stockholm, 13. dec. DNB. Tudi švedski listi dobro razlagajo izjavo nemškega zunanjega ministra. »Dagens Nyheter« prinaša izjavo pod naslovom: »Ribbentrop: Bajonetni in ne zaloge odločajo vojno.« Švedska Dagbladete pa ima naslov: »Sile trojne zveze so pripravljene, dočim piše Stockholm Tidningen: »Ribbentrop: Nemška fronta na vzhodu bo vzdržala.«

Lisbona, 13. dec. DNB. Tudi portugalski tisk pripisuje izjavi nemškega zunanjega ministra velik pomen. Večina listov tudi poudarja, da ne bo odločila zmage množina gradiva, temveč posamezni borci, katerih ima Nemčija na pretek. Izrecno poudarja, da je nemški zunanji minister govoril kot Evropejec in je zato s pravico lahko ožigosal dejstvo, da ni v tako imenovani evropski zavezniški komisiji v Londonu zastopan niti en evropski narod. Listi nadalje poudarjajo Ribbentropovo ugotovitev, da bo dajala nemška fronta na vzhodu odpor do uničenja rdeče armade, kar smatrajo tudi v Portugalski kot odločilno za končni izid vojne.

Pretežko breme za Sovjete

Berlin, 14. dec. DNB. Vojaški dopisnik DNB-ja M. Hellensleben označuje uradno Tassovo izjavo o ustanovitvi drugega bojišča proti Evropi kot pozornost vzbujajočo javno priznanje, da Sovjeti niso več v položaju, da bi še nadalje sami nosili breme te vojne. Hellensleben piše: Nič ne označuje trenutno bolj odkritosrčno skupnega evropskega vojaškega položaja, kot ta Tassova izjava, v kateri lahko dovolj jasno beremo med vrsticami priznanje, da boljševiki sami ne morejo opraviti z nemškimi četami. Bistvo te izjave tvori stavek, ki se glasi: »Ker veže rusko bojišče tako veliko število nemških čet, je uspeh velikih izkrcevalnih operacij naših zaveznikov popolnoma zagotovljen.« Ta stavek pove tri stvari: Prvič, da Sovjeti niso dosegli svojih operativnih in strateških ciljev, ker nemška vojaška sila še vedno stoji nezlomljena na bojiščih vključ vseh krvi in gradiva, ki so ga iztvovali za poletno in jesensko ofenzivo, da bi z njima dosegli kako odločitev. Drugič, da je sedaj tudi že za zaveznike prišel čas, da končno vendar nekaj store in da olajšajo v težke boje zapleteni sovjetski vojni stroj. Tretjič, da bodo morali Sovjeti računati z vojaškimi presenečenji. Čeprav je, z vojaškega stališča vzeto, vsa izjava namenjena za domačo notranjo sovjetsko uporabo, pomeni vendar na drugi strani tudi diktatorski poziv Washingtonu in Londonu. Predstavlja nam obnem SOS-klic po invaziji ter ne-

prikrito zahtevo tega, kar je Stalin zahteval že v Teheranu. Toda tako odkritosrčno in pred vsem svetom niso sovravniki tega doslej še nikoli storili. Kaj torej, da mora biti stvar presneto nujna ter da so to odkritosrčno izjavo narekovali zelo važni vzroki. In tu leži — z vojaškega stališča vzeto — pomembnost in novost te izjave: da namreč sovravniki priznava položaj, ki je bil z nemške strani že dovolj pojasnjen. Tassovo izjavo smatrajo tudi v berlinskih vojaških krogih kot tolažbo izmučenim boljševiškim oddelkom, deloma pa kot bodrilno, naj še nekaj časa vzdrže. Saj bodo Angliji in Amerikanci kmalu prišli in bodo poglani v beg nemške armade v zahodni in severni Evropi, s čimer bodo omogočili končno zmago. Ob priliki obiska maršala Rommela v Danski, so v Berlinu že izjavili, da stoji Nemci s puško ob nogi od Severnega rta in preko Biskajskega zaliva vse tja do Balkana. Nemško vodstvo ne računa le z enim izkrcevalnim poskusom, izdali pa najbrže ne bomo nikake vojaške tajnosti, če že danes izjavimo, da Sovjetia od takega zavezniškega podjetja ne morejo pričakovati nikake razbremenitve, ker so nemške divizije pripravljene za protiidarce proti takim zavezniškim operacijam ter so že davno zasedle potrebne pozicije, tako da v danem trenutku ne bo treba odzvati z vzhodnega bojišča nikakih čet.

Prve posledice moskovske konference

Stalin sklenil z Benešem »pogodbo« za boljševizacijo Evrope

Stockholm, 13. dec. DNB. Kakor poroča moskovski radio, je bila v Kremlju sklenjena pogodba med Stalinom in Benešem o »vzajemni pomoči in sodelovanju po vojni«.

Ta pogodba je prva posledica moskovske konference, na kateri so anglo-ameriški zavezniški izročili Evropo boljševizmu. Z izkoriščanjem Beneša kot vabnika vabí boljševiški mogotece ostale begunske klike, da sledijo Beneševemu zgledu. Tako upa, da bo lahko uresničil svoje sanje o boljševiški Evropi. Značilno je, da niso bile omenjene londonske

pogodbe med emigranti. To pomeni toliko, da ne predstavljajo te pogodbe prav nič Stalinu. Le on odloča, kakšne pogodbe se morejo sklepati in kdo se mu dozdeva primeren za boljševizacijo celine. Ta »pogodba« med Stalinom in Benešem je ponovni dokaz izločitve in nemoči Anglije, ki se je nekoč predstavljala kot »zaščitnica majhnih narodov« in je na ta način pritegnila nase begunske »vlade«. Slika pa se je sedaj spremenila. Anglija nima niti poguma niti moči, da bi prekrizala Stalinove račune, v katerih so majhni narodi predvideni zgolj kot avantgarda boljševizma.

Visoke sovjetske krvave žrtve

Novi močni sovjetski napadi pri Nevelu odbiti - Zahodna obala Teterewa očiščena - 4400 ujetnikov, okrog 11.000 mrtvih, 927 topov in 254 oklepnikov zaplenjenih ali uničenih
Čerkasi po nalogu izpraznjeni

Führerjev glavni stan, 14. dec. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Pri Kirovem gradu in pri Čerkasih je sovražnik včeraj ojačil svoj pritisk. Prišlo je do ogorčenih bojov, ki še trajajo in med katerimi je Sovjetom za ceno krvavih žrtve ponekod uspelo, da so si pridobili nekaj ozemlja. Mesto Čerkasi, čigar posadko je sovražnik v več tednov trajajočih bojih zamaš s kušal obkoliti, je bilo od naših čet v pretekli noči po nalogu izpraznjeno.

V napadnem področju severovzhodno od Zitomira so očistile naše čete razpršene sovražnikove oddelke z zahodne obale Teterewa. Od 6. do 13. decembra je sovražnik izgubil tamkaj 4400 ujetnikov in okrog 11.000 mrtvih. 927 topov, 254 oklepnikov in mnogo lahkega ter težkega pehotnega orožja je bilo zaplenjenega ali uničenega.

Pri teh bojih sta se posebno odlikovali turinška 1. oklepna divizija pod poveljstvom generalnega poročnika Krü-

gerja in 68. brandenburška pehotna divizija pod poveljstvom polkovnika Scheuerpfluga.

Južno od Nevela so Sovjeti po močni topniški pripravi napadli z več divizijami in z močnimi oklepniki silami. Bili so odbiti, nekaj krajevnih vdorov je bilo zajezenih, drugi pa so bili s protisunkni očiščeni. Številni oklepniki so sestreljeni obležali na bojišču.

Na južnoitalijanskem bojišču je potekel dan, razen krajevnih spopadov ob jadranski obali, mirno.

Sovražne bombniške jate so v popoldanskem urah včerajšnjega dne v zaščiti megle in gostih oblakov priletele nad severozapadno Nemčijo. Številne razstrelile in zažigalne bombe so povzročile škodo v stanovanjskih četrtih raznih krajev.

V pretekli noči so vrgla sovražna motilna letala bombe na rensko-vestfalsko industrijsko področje.

Romunski odgovor na zahtevo po predaji

Bukarešta, 13. dec. DNB. Po kapitulacijski zahtevi, ki jo je Romuniji naslovil Cordell Hull, izjavljajo odločujoči romunski krogi, da je romunsko stališče v tem vprašanju jasno in nedvoumno. Že na številnih lanskoletnih javnih zborovanjih, tako poudarjajo, je prišlo do izraza prepričanje, da se bori Romunija na vzhodu za svoj narodni obstoj in obenem za ohranitev evropske civilizacije. V teh krogih tudi opozarjajo na zadržanje romunskega tiska tako po konferenci v Teheranu, ki je pokazal popolno enotnost in jasnost. Tako je n. pr. pisal uradni »Timpul«, da bo iz Teherana prihajajoče moralno bobnanje lahko samo tam učinkovito, kjer raje ležijo na preži, kot se borijo. Vest o zmagi romunskih čet na Krimu je našla vsekakor pri romunskem narodu velik odmev. List nato izjavlja, da

so na tem od mržnje in besa prežetem svetu še nedotaknjeni kottički časti, v katerih se spoštuje junaška poštenost in izpolnjevanje obveznosti. V istem smislu pišejo tudi ostali listi. Bojišče samo pa se je javilo k besedi v članku, priobčenem v listu »Porunca Vremii.« »Bojevniki,« tako piše nek stotnik v tem listu, »bodo ostali zvesti romunsko-nemškemu bratstvu in orožju. Tega bratstva ne zahtevajo samo skupne žrtve in narodni čuti časti, temveč je tudi edino jamstvo za bodočnost države in naroda. Drugačno zadržanje bi bilo zahrbtna blaznost, ki ne bi zapustila bodočim rodovom kot edino dediščino zgolj sramoto in brezčastnost, temveč bi tudi pomenila popolno uničenje Romunije in romunskega naroda. Usoda romunskega naroda ostaja vezana na zmago nemškega orožja.«

Hull zahteva od Evrope samomor

Bukarešta, 13. dec. DNB. Romuniji namenjena grožnja ameriškega zunanjega ministra Hulla označuje romunski tisk v splošnem kot brezplodno živčno vojno. »Capitala« jih naziva posledice neuspeha, ki so ga doživeli zavezniški v Teheranu in v Kairu. »Curentule« govori o psihološki borbi proti Turčiji in njenim zaveznikom. »Poporul« pa podčrtuje, da spadajo k agitacijski ofenzivi zaveznikov. »Viatza« piše: »Mr. Hull se je obrnil na Romunijo, Madžarsko in Bolgarijo ter jim dejal, naj se umaknejo iz vojne, kajti sicer... tu moramo vprašati? Kaj sicer? S čim lahko grozi Mr. Hull tem trem državam? Menda ne s tem, da bodo v primeru, če ne bodo hoteli kapitulirati, prepučene sovjetskemu imperializmu, ne da bi imele v žepu angloameriško jam-

stvo. Da bo položaj tak, je postalo jasno, odkar je prišla jugoslovanska emigrantska vlada ob svojo veljavo in je postala Anglija naklonjena režimu Ribar-Tito. Mr. Hull ne zahteva torej od narodov evropskega jugovzhoda nič več in nič manj, kot to, da store svoj samomor. In kaj upravičuje Hulla, da to zahteva? Splošni vojaški položaj najbrže ne. Ta tudi Mr. Roosevelt in Churchill ne upravičijo, da sta v Kairu po japonskih zmagah v južnem Pacifiku govorila o japonski kapitulaciji. Odgovor na izjavo Mr. Hulla je dal že v naprej v svojem govoru zunanji minister von Ribbentrop: Naj le pridejo Mi stojimo na straži in bomo našim sovražnikom pripravili vroč sprejem!«

Turčija in sestanev v Kairu

Berlin, 13. dec. DNB. Izjave turškega zunanjega ministra in stališče turškega tiska k sestanku v Kairu so, kakor danes poudarjajo v berlinskih političnih krogih, ustvarile jasen položaj, zaradi katerega je sedaj Anglija prisiljena, da podaljša svojo živčno vojno. Njen najnovejši cilj je sedaj Bolgarija. Ofenzivo živčne vojne so pričeli s trditvijo, da so Nemci skušali nasčuvati Bolgare proti Turčiji, da bi tako zavlekli Turčijo v vojno, čeprav Turčija na to še ni pripravljena. To trditve smatrajo v Berlinu kot značilni preokret angleške politike in istočasno kot znamenje neres-

nosti in nepoštenosti angleških političnih krogov. Medtem ko so na konferenci v Kairu in tudi pozneje izjavljali, da Nemčija trepetja, ker ve, da je bil v Kairu sklenjen vstop Turčije v vojno, sedaj obratno zatrjujejo, da hoče Nemčija izzvati to vojno na Balkanu. V Ankari in Sofiji bodi ti komentariji, tako ogovarjajo v Berlinu, izzvali prav tako kot v Nemčiji le pomilovalen smeh. Ko nadaljnja sredstva živčne vojne proti Bolgariji označujejo »italski teror proti Sofiji in poplavo govoric o notranjopolitičnih razmerah v Bolgariji.«

Veliko razočaranje v Angliji

Angleški načrti so se razbili ob nemški trdnosti

Zeneva, 14. dec. DNB. Kairskim in teheranskim izrazem je v Angliji kmalu sledilo iztizenjenje. Sedaj že kar uradno zavirajo optimizem, s katerim so hoteli preslepiti Nemčijo in njene zaveznike.

Tako ugotavlja n. pr. Cyril Lakin v londonski poročevalski službi, da trenutno ni v vojni v Evropi pričakovati nikake večje zmage ali večjega napredka. V Angliji sedaj opažamo dve skupini, ki pa sta po svoje zelo nevarni. Prva skupina spretitranih optimistov misli, da bi bile angleške čete za božič lahko že v Rimu. Njeni pripadniki nimajo niti najmanjšega pojma o tem, kako težki so boji v Italiji. Ta pretirani optimizem vodi »naravno« do velikih razočaranj. — Drugo skupino pa tvorijo pesimisti, ti so nezadovoljni ter se pritožujejo nad slabim vodstvom, slabo opremo čet in nad četami samimi ter izmenoma vale krivdo za neuspehe na te tri faktorje.

Kaže torej, da se strinjajo v Angliji optimisti, pesimisti in uradni govorniki, da je neomajano zadržanje nemškega

naroda in junaštvo njegovega vojaštva osramotilo in izjavilo britanske načrte.

Stockholm, DNB. Zavezniški še vedno napredujejo v Italiji v polževem tempu, ugotavlja londonski dopisnik lista »Afton Tidningen«. V Londonu označujejo nemško obrambo kot zelo trdovratno.

Lisbona, DNB. Zeleni portugalski list »Pirneiro de Janeiro« piše v uvodniku, da bi propad Nemčije potegnil za seboj vse evropske narode. Evropa ne bo imela potem več dolga stoletja nobenega zgodovinskega poslanstva in to vsa Evropa in ne samo tri evropske države.

Rim, 14. dec. DNB. Rimska poročevalska agencija »Correspondenza« javlja, da je Nequš popolnoma resno zahteval od Anglije, da se hoče dati po koncu vojne znova kronati na Kapitolu v Rimu. To fantastično zahtevo podpira abesinski suženjski gospodar z motivacijo, da hoče na ta način biti oškodovan za vso škodo, ki jo je doživel z italijansko zasedbo svoje dežele.

Kdo bo pomagal

Tako se sprašujejo nekateri in v udobnem zaledju delajo najbolj nesmiselne, nestvarne in kvarne načrte, ki potem trpi zaradi njih ves narod. V svojih načrtih uporabljajo najrazličnejše politične teorije, se sklicujejo na najbolj neradne mednarodne domneve. Pri tem pa pozabljajo, da si mora narod v prvi vrsti sam pomagati, kakor je tudi res, da mora v prvi vrsti skrbeti sam za svoje koristi. Medtem ko zvrčajo delo za rešitev ljudstva na tuje narode, ki nimajo s koristni slovenstva prav nič opravka in ki so pripravljani tako danes kot jutri žrtvovati ves narod, da le zadostijo lastnim koristim, pušajo ljudstvo na milost in nemilost mednarodnemu sovražniku in se celo sklicujejo pri tem na svojo narodno čast, ki da jim preprečuje pomagati ljudstvu proti njegovemu najbolj zagrozenemu nasprotniku. Toda neizpodbitno je eno: slovenskemu narodu bo pomagano; če si bo pomagal sam in če bo sam jasno in odkrito izpovedoval, da hoče živeti. To ni domneva, kakor je domneva o megalomanski mednarodni naerthi, ki naj bi bili vsi usmerjeni v to, da rešijo »nacionalno čast« ljudi, ki se proti komunistom nečesto »kompromitirajo«. Volja po samopomoči se je na vojaškem področju že pokazala. Domobranstvo je te volje najmočnejši izraz. A to še ni bilo dosti. Treba je poudariti tudi voljo po splošni in strnjeni samopomoči. Domobranstvo bo namreč le tedaj moglo v vsej odlični meri opravljati svojo nalogo, če bo izraz strnjene ozadja slovenskega ljudstva.

S tem bo narodova volja stopila do vidnega poudarka in ne bo več možnosti za kakšno dvoličnost ali pa morebiti celo izigravanje. Le tedaj, če narod v celoti pokaže voljo, da si hoče sam pomagati, bodo dane možnosti, da mu bo tudi v vsej učinkovitosti pomagano.

»Cumhuriet« o pogojih trajnega miru

Istanbul, 14. dec. DNB. »Zumhuriyet« se bavi z najnovejšim »Timesovim« člankom o Smutsovem govoru in polemizira proti evropski hegemoniji Anglije in Rusije. List pravi, da bodo ustvarjene predpostavke za trajen mir šele takrat, ko ne bo več ideje »o nadvladi in ko bo vse prevzelo prepričanje, da ne sme biti po vojni med zmagovalci in premaganci nikake razlike.

Izgube ameriških vojnih sil

Zeneva, 12. dec. DNB. Ameriški vojni poročevalski urad je objavil, da so izgubile ameriške vojne sile od izbruha vojne skupno 129.422 mož. Od tega jih je padlo 28.187, ranjenih je bilo 39.974 in pogrešanih 32.835. V tem je vključenih 1662 mož, ki so umrli v taboriščih za vojne ujetnike. Vojno ministrstvo je objavilo skupno izgubo 97.077 mož in sicer od tega 14.919 padlih, 34.164 ranjenih, 23.814 pogrešanih in 24.180 zajetih. Mornariško ministrstvo je javilo izgubo 32.345 mož, od tega 13.268 padlih, 5810 ranjenih in 9019 pogrešanih, medtem ko jih je bilo 4248 zajetih.

25 čungkinških divizij uničenih

Šanghaj, 13. dec. (Vzhodnokitejska služba DNB-ja.) Japonski glavni stan v srednji Kitajski javlja, da so njegove čete v enem samem mesecu uničile v 6. in 9. čungkinški vojni coni nič manj kot 9 kitajskih armad, s skupno 25 divizijami. 5 čungkinških armad z enajstimi divizijami je bilo uničenih do 9. decembra, tri armade s sedmimi divizijami so bile uničene do polovice, ene armada z dvema divizijama ter pet nadaljnjih divizij pa je izgubilo več kot dve tretjini svojega moštva.

Mir nred viharjem

Tokio, 13. dec. DNB. Mirovanje na bojišču na vzhodnem Pacifiku označuje vojnaški krogi v Tokiu kot mir pred viharjem. Od 6. letalske bitke pri Bougainvillu dne 3. decembra niso bile več opažene na tem področju bojne ladje in letalonosilke, temveč zgolj posamezne križarke in rušilci, ki so spremljali konvoje. To pa nikakor ne pomeni, da je »sovražnik opustil svoja letalska oporišča na izkrcevališčih, temveč strateško gledano se ne sme podcenjevati pomen Rabaula, tako izjavljajo v teh krogih, kajti ta predstavlja najvažnejše oporišče v pahlči slinici japonski obrambi črti od Nove Gvineje in Neupomerni proti Bougainvillu. Zavzetje Rabaula bi pomenilo prodor v ta del Pacifika. Ker so pa Japonska popolnoma zaveda pomena te borbe, moramo pričakovati najsrdečjši boj na tem področju.

Kratka poročila

Amsterdam, DNB. Kakor poroča angleška poročevalska služba, je Bela hiša objavila, da je predsednik Roosevelt obiskal Sicilijo.

Madrid, 14. dec. DNB. Minister stranke Arrese se je bavil v velikem govoru, ki ga je imel pri otvoritvi zborovanja pokrajinskih vodij Falange v Madridu, s političnim temeljem Falanginega pokreta. Poudaril je, da Falanga ni stranka v običajnem pomenu besede, temveč španskemu značaju prilagojen svetovno nazorski pokret.

Katastrofalen poraz komunističnih tolpe v Kočevju

Silno junaštvo domobrancev — Odločilni nastop nemške vojske — Nad 500 padlih komunistov, med njimi »divizijski komandant — Zločinski sadovi komunističnega divljanja

Ljubljana, 13. decembra 1943.

Ze včeraj se je po Ljubljani razširila govorica o velikem komunističnem porazu v Kočevju. Sedaj smo dobili podrobnejše poročila, ki ne samo te govorice potrjujejo, temveč celo pričajo o veliko večjem porazu, kot se je v začetku mislilo.

Strahotni krvavi sij komunističnega zverinstva in zločinske podlosti, ki izmenoma zakrveli zdaj našim, pa spet nad drugim kletjem naše do krvi bičane dežele, je v četrtek, 9. decembra strašneče zasiljal na obzorju Kočevja. Zločinske komunistične tolpe so se približale mestu, ga v mraku obkrožile in čakale povelja... Spokojno tišino noči so ob 11 ponoči omenjena dne preskaltali prvi komunistični strelci. Nemci in domobranci so enakovredno odgovorili in neenaka borba se je začela.

Hrabri šentruperčani in šentjernejski

Domobranci posadka v Kočevju, v kateri so bili sami šentjernejski in šentruperčani, je skupno z nemško posadko že prejšnji dan zvedela za napad.

Zato so komuniste pričakovali na položajih okrog Kočevja. Zasedli so železniško postajo, vodovod, študentovski dom, tekstilno tovarno, Rudnik, blok proti Ljubljani in še druge mestne predele.

Komunisti so navali z ogromno silo. V napadu so sodelovali Serčerjeva brigada, Tomšičeva, Gubčeva in preostanek Levstikovo ter XIII. Udarne brigade (loška brigada). Računajo, da je napadlo okrog 3.000 komunističnih banditov. Pomagali so jim hrvaški komunisti, posebnega veliko je bilo badoglijske banditske klike, ki se — ne vemo iz kakšnih interesov — bori za »osvoboditev slovenskega naroda«.

Izdajstvo železničarjev

Banditi so na vseh sektorjih ostro napadali. Domobranci so ognjevitno in še odločnejše odgovorili. Razvila se je ogorčena borba, ki ni prenehala niti za trenutek. Podnevi in ponoči so komunisti napadali z nezmenjeno silo. Domobranci so na položajih brez najmanjšega malodušja vztrajali. Ves čas borbe na položajih so odločno in enakovredno vztrajali v srditem dvoboju strojne in lahkih minometov. Skoraj ni bilo trenutka, ko ne bi pretresel ozračja grom granatnih eksplozij. Na umik e položajev niso mislili. A zgodilo se je nekaj nepričakovane. Že v začetku borbe so domobranci opazili na železniški postaji nervozno pretekanje železničarjev. Pa se niso vznemirjali. Imeli so dovolj opravka z banditi, ki so posebno v petek popoldne pritiskali na naše položaje s silovito močjo. Prav v tem trenutku najostreje borbe so železničarji začeli streljati domobrancem v hrbet. Na tem sektorju je bil nujen umik in s tem je bila obrambna črta okrog mesta pretrgana. Zahrbni napad železničarjev je komuniste podžgal, besno so navali na vse položaje. Pritisk je bil nevdržan. Domobranci so morali obrambno črto skrajšati. V popolnem redu vzorne vojaške discipline so izvedli potrebni umik na drugo črto, odločeni, da jo držijo do konca. Komunisti so zdijvali v predmestje, kričali kot obsejdeni, na vse grlo vpili »juris!« in še bolj divje streljali. Navdušili jih je prvi uspeh. Mislili so, da je zmaga že njihova in da jim je pot prosta. Pa so naleteli na trd obrambni zid. Strašni ogenj iz strojne je v skupinah kosil bandite, ki so jurisali po praznih ulicah. Zaman so se trudili komunisti, da bi vdrli v središče mesta. Domobranci in junaki, ki ne poznajo strahu pred kričaji, ki se ne boje nobenega ognja iz pušk in strojne, so jih vselej vrgli nazaj. Vsak poizkus vdora je bil krvavo plačan.

Cele grmade trupel

Tako je trajala ogorčena borba že en dan in eno noč. Ta neuspeh je bandite razbesnel do skrajnosti. Začeli so zažigati hiše. Odprli so hud ogenj iz težkih minometov na domobranci obrambno črto. V množicah so komunisti pritiskali skozi

Razkrivajte komunistične nakane

Ljubljana, 14. decembra.

Dobili smo opozorilo, da razni komunistični elementi izrabljajo temo in prizadevajo neveljavno mirnemu prebivalstvu. Ustavljajo mimoidoče, se predstavljajo za člane policije ter zahtevajo od njih legitimacije, hodijo po vseh in smeja imenike strank itd. Prebivalstvo samo mora pomagati, da se ti zločinci čim bolj razkrivajo, zato naj jih ločijo čim bolj. Le skupni napor vsakega prebivalstva bodo mogli do dna razkriti komunistične nakane.

Podle komunistične spletke

Od več strani smo že dobili poročila, da se begunci z dežele od strani nekaterih ljubljanskih krogov načrtno bojkotirajo, smešijo, prezirajo in zaničujejo. Sedaj pa se je dogladno, da ti krogi uprizarjajo to sramotno početje po navodilih vodstva komunističnih tolpe. Zaplenjeno je bilo namreč pismo vrhovnega komunističnega poveljnika Matije, kjer ta kolovala načrta, naj se v Ljubljani organizira načrtno bojkotiranje in smešenje podeželskih begunciev. Dobro vemo, zakaj to komunistično navodilo, in prav je, da se je akcija nekaterih ljubljanskih krogov nasproti beguncem razkrinkala. Tako bo lažje zavzeti stališče do tega zločinskega početja.

dim in oženi gorečih poslopj. Ščutil jih je ogenj težkih minometov. Zaradi dušega dima in pa prehudega ognja so se domobranci umaknili v poslopje gradu, kjer je bila nemška posadka. Pri tem umiku so komunisti po naključju ujeli dva domobranci. Živa so pekli, ju pretepali s puškinih kopit in nazadnje — seveda ubili. Domobrancem v opomin, kaj jih čaka, če bi se vdali. Komunisti so ob tem uspehu postali naravnost blazni, brezumni. Skoraj cel dan so se vrteli skupinski »juris!« na grad. Pa smrtonosna setev strojne in brzostrelk jih je v množicah podirala. Da bi barikade še povečali, so komunistični zločinci, pobirali vozove in konje, prevrže konje so pretepli in jih splašili, da so drveli po ulicah proti gradu. Brambni ogenj jih je spodbil. Ulice so sprito začela početja postale že skoraj neprehodne.

Ropanje po hišah

V zaledju so banditi pobrali vse preostale moške in jih odvedli s seboj. Pobrali in ropali so ljudem, kolikor jih je pač še bilo v mestu, vsa živila, ne glede na premoženjsko stanje ljudi. Vseposvdo so se dvigali ognjeni plameni zažganih poslopj, od vseh strani se je razlagala divja pesem komunistov in domačih terencev. Na tem mestu naj omenimo še to, da so komunistični ljudje precej v začetku borbe bežali iz Kočevja h komunistom, pošteti pa so se skrili do konca borbe.

Nepremagljiv odpor domobrancev

A posadka v gradu se ni podala. Grad je bil nezavzet. Banditi so pripeljali

topove in odprli neznošen ogenj na grad. Čez tisoč granat je padlo na grad, ki je bil proti koncu borbe še čisto porušen. Domobranci so se držali za preostaniki razvalinami. Potek borbe je postal kritičen. A na kakšno koli vdajo ni nihče niti mislil. Vsi so bili odločeni, da se branijo do zadnjega. Pa se ni bilo treba.

Odločilni nastop nemške vojske

V najtežjem trenutku so se nenadoma pojavili na ulicah nemški tanki, ki so od vseh strani lomstili v mesto proti gradu. Nastala je za komuniste prava katastrofa. Domobranci so naredili izpad in se pognali na komuniste. Nemški tanki so kar gazili po grmadah banditskih trupel. Preostaniki komunistov so v divjem neredu bežali. Dokler so bili v območju ognja strojne in lahkih minometov, se jih je bore malo rešilo. Padali so kar v množicah. Z gotovostjo cenijo komunistične izgube okoli petsto žrtev. Civili govorijo celo, da je padel »divizijski komandant«, ki so ga komunisti slovesno pokopali. Čez Rinko so ga prepeljali s splavom. Domobranci so imeli v tej nenaki borbi malenkostne izgube. Padlo jih je malo število, okoli šestdeset je lažje ranjenih.

Kočevske žrtve so maščevane

Značilno za ta komunistični poraz je, da se je odigral prav na tistem mestu, t. j. v Kočevju, kjer je padlo toliko nedolžnih slovenskih žrtev. Sedaj so te žrtve maščevane. In tako bo maščevana tudi vsa ostala množica ubitih Slovencev in Slovenk, ki so padli izpod zločinske roke komunizma, dokler ne bo komunisti sam iztrebljen iz slovenske zemlje.

Izropano in požgano mesto

Lice Kočevja je dokaj žalostno. Mesto je skoraj popolnoma prazno. Mnogo ljudi je bežalo z banditi. Ostali so samo pošteti Slovenci. Vse mesto je temeljito izropano. *Alkoholni in lahki predmeti, ki so bili v Kočevju, so bili izropani.* Ogenj po drugih poslopjih se je razširil sam in zajel obsežne predele mestnega centra, kjer je Kočevje porušeno od granat, požgano od banditov. Po ulicah leže kupi zmrcvarjenih trupel tolovajev, konjev in mul, polomljeni vozovi in orožje. Krvavi sij komunističnega divljanja se počasi izgublja, nad mestom pleva smrt. Njena žetev je končana. Gospodari položaja pa so ostali junaki domobranci.

Junaki borci iz Kočevja so komunističnim zverem pokazali, da je njihove krvave svobode konec. Da tudi še po 8. septembru žive junaki — in teh je danes celo več kot pred 8. septembrom —, ki stoje z vsemi močmi na braniku svojih domov, svoje zemlje in svoje vere. Znan junaki iz St. Ruperta in St. Jerneja so pokazali, da jih ni niti najmanj volja umreti, dokler ne stro komunističnega zločinstva, ki si je drznilo s svojim početjem oskruniti naša tla. Izvojevali su prvo domobranci zmago. Zaskrbljenemu, trpečemu in ponižanemu ljudstvu so dali očitne dokaz, da so vredni njegovega zaupanja. Dokazali so nezlomljivo višino in veličino vojaške-domobranci morale v tej idejni borbi in pripravljenosti, da sprejmejo vso težo borbe na življenje in smrt! Naš narod hoče živeti in živel bo! Domobranci so mu porok lepše, srečne bodočnosti.

»Vpiti in klicati moram, prilično ali neprilično«

Ljubljanski škof dr. G. Rožman ponovno obsodil brezbožni komunizem: »Do zadnjega bom trdil in učil, da je brezbožni komunizem največje zlo in najhujša nesreča za slovenski narod«

Na Miklavžovo nedeljo dne 12. decembra je imel ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman v stolni cerkvi govor, v katerem je med drugim povedal tudi naslednje:

Vam, dragi verniki, je božja Previdnost v najtežjih časih, kar jih je naš narod doživel, postavila mene, brez mojih zaslug in proti pričakovanju. Služba škofa: čuvati in voditi vaše duše, je vedno težka, a v teh časih stokrat težja, in verjemite mi, da me teža škofskega križa silno tare in me v duši žge zavest težke, pretežke odgovornosti.

Škof je postavljen na vidno mesto — na svetilnik, vsi verniki ga vidijo in opazujejo, sodojo ga dobri verniki, vdani in poslušni, pa tudi nasprotni in sovražni ga sodojo in obsodijo. Izpostavljen je kritiki, pravični in krivični.

Kako v teh zmedenih razmerah sodojo mene, vašega škofa, eni kakor drugi, veste le predobro. Slišite te sode in obsodbe: da sem največji izdajalec, da pomagam uničevati lastni narod. Kaj vse so govorili in zatirjali o meni!

Ne bi o tem govoril, da me niso verniki sami naprošili, naj vendar proti tem kletvam kaj rečem. Doleg tega nisem storil, saj nisem bil užaljen, niti jezen, niti me ni bolelo, če sem slišal nove laži. V teh težkih časih mi je bila v zabavo neverjetno živahna domišljija nekaterih ljudi in še bolj neumnost tistih, ki so te izrodke domišljije verjeli — in še kako verjeli! In morda še verjamejo.

Bral pa sem v tem času liste svetega Pavla, tega najbolj gorečega in najbolj svetega škofa, in sem videl, da so njega Korinčani prav tako klevetali in obsodili. Kaj jim je odgovoril? »Meni pa je prav malo mar, da me sodoje ali klevetajo sodišče... Gospod je, ki me sodi (1 Kor. 4, 3 in 4). Za škofa ni merodajno in odločilno, kako ga ljudje sodoje — od ljudske sode ni in ne bo odvisna njegova večna usoda.

Dasi se sv. Pavel pred Korinčani ni maral zagovarjati, ker je imel to za nes pametno, je končno le moral odgovorjati svojim klevetnikom in je ob koncu svojega zagovora zapisal: »Postal sem nes pameten, vi ste me prisilili (2 Kor. 12, 11). Kako prisilili? Nasprotniki Pavlovi so s svojimi klevetami uspeali, da so zveli Pavlu pri Korinčanih ugled in spoštovanje tako, da je bila nevarnost, da ga ne bodo več poslušali in ne sprejemali več njegovih naukov. Tu pa je sv. Pavel nastopil za svojo službeno čast, in pokazal svojo apostolsko poslanstva in pogled svojo lažnost in zahrbtnost nasprotnikov in našteli dovolj podrobno, kaj vse jo storil, žrtvoval in pretrpel za vernike po tolikih deželah, kjer je označjal Kristusov nauk, in tudi med Korinčani. Tako je sv. Pavel prisilil nasprotnike k molku, vernike pa prepričal, da njihovim lažem niso več verjeli. To je storil sv. Pavel ne za svojo osebno čast, ampak za ugled svoje apostolske službe, da je mogel še naprej uspešno širiti kraljestvo božje tudi v Korintu.

In glejte, za to gre tudi danes pri nas! Malo mi je mar, kako kdo sodi ali obsoja moje osebo; ne bi se zmenil za to, niti besedice bi o tem ne govoril, najmanj še na tem svetem kraju, a tu gre za ugled in čast škofa, ki je za pastirja in učenika postavljen. Namen nasprotnikov ni ogrditi moje neznatno osebo, ki je brez pomena, ampak ogrditi službo škofovo, vzeti iz vaših res spoštovanje do škofa, da ga ne bi več poslušali, da bi odklanjali njegove nauke, se ne dali več od njega voditi v verskih in нравnih zadevah, ne več voditi po potu božje resnice in božje volje v srečno večnost.

»Udaril bom pastirja in razkropile so bodo ovce črede« (Mt 20, 31). Te besede starozaveznega preroka uporablja tudi Kristus zase in za apostole in njihovo naslednike. Udarite pastirja, to je, umašite škofa, prignusite ga vernikom, da se bodo obrnili od njega, ga zaničevali kot narodnega izdajalca, kot protinarodnega človeka itd. pa se bo čreda razkropila in lahko jo bo ropati in uničiti.

Tako škofa oklevetajte, potem pa naj govori, kar hoče, saj ga nihče več poslušal ne bo, nihče mu ne bo verjel.

Moja službena dolžnost, od Boga mi naložena, je, da vam oznamam resnico, pa naj bo komu prav ali ne, da preganjam temo zmot in laži in prižigam lažnih rešnic, da vam sveti na poti življenja. To moram delati zvesto, če ne, bom poklican na strog odgovor, bom obsojen pred sodnim stolom božjim.

Ukaz imam od Boga: Pojdi in uč... kakor anostoli. In še posebno danes, ko se širi toliko zmot, velja povelje božje izjaviti: »Vpiti in ne jemajte (1. Kor. 10, 17). In ne smem se strašiti tistih, ki mi zaradi tega grozijo z mučenjem in smrtjo.

Vpiti in klicati moram, prilično ali neprilično, in zavračati zmot. Ne zmot, ki so pred sto, petsto ali tisoč leti begale vernike, no zmot, ki so morda nevarne v Franciji ali Španiji, ampak zavračati moram zmot, ki so danes nevarne slovenskim vernikom, ki danes motijo glave in srca slovenskega naroda.

GOSPODARSKE VEŠTI

Nova nemška banka v Beogradu

V Beogradu je bila ustanovljena z glavnico 12 milij. dinarjev Jugobanka, d. d. Novo banko sta ustanovili dunajska Landerbanka in njej blizu stoječa Dresdnerbanka iz Berlina.

Nova banka prevzame posle podružnice Hrvatske deželne banke v Beogradu, prejšnje Jugoslavenske banke, ki je bila ustanovljena leta 1920. (podružnica namreč) in do leta 1941. vodena pod tem imenom. Ta zavod pa je že itak spadal v koncern Laenderbanke. Prvotno je bila banka ozko zvezana z Živnostensko banko v Pragi. Imela je mnogo podružnic. Prišla pa je tudi pod moratorij, ki pa je bil s koncem leta 1940. ukinjen.

Ustanovitev nove banke v Beogradu je važna z dunajskih stališč, ker so ojačeni interesi dunajskih bank na jugovzhodu. V zvezi s tem je treba omeniti, da so se posli beograjskega Bankvereina zelo razširili v zadnjem času zaradi prevzema poslov beograjske podružnice Prške kreditne banke, o čemer smo že poročali. Tako sedaj nadaljuje Nemška banka in Dresdner banka s svojo ekspanzijo na vzhodu. Sedaj imata — po ustanovitvi Jugobanke — svoja zastopstva v Srbiji in na Hrvatskem tako Creditanstalt-Bankverein in Laenderbanka.

Prosta prodaja bele moke v Romuniji. V Romuniji so letos imeli izredno dobro letino in je zaradi tega ukinjeno racioniranje mnogih življenjskih potrebščin. Sedaj je romunsko gospodarsko ministrstvo odredilo tudi, da se vrši lahko prosta prodaja bele moke od 1. decembra 1943 do 7. januarja 1944. Vsakdo si lahko kupi bele moke v neomejeni količini. Tudi podjetja lahko kupijo za svoje delavce bele moke v neomejeni količini.

In ta nevarna zmot je brezbožni komunizem. Vpiti, klicati in učiti moram, da bi slovenski ljudje vsaj k pravi pameti prišli in se rešili pogina, če že nečesto sprejeti vsega jasnega in resnega nauka Cerkve.

V to me sili ljubezen do vas in do vsega naroda. In ta ljubezen, ki ima korenine v božji ljubezni, me sili, da dolžnost učenja vršim tudi tedaj, če bi moral še toliko trpeti. Pripravljen moram biti in sem! S sv. Pavlom vam ponovno zatrjujem: »Jaz pa bom prav rad vse žrtvoval, tudi samega sebe popolnoma žrtvoval za vaše duše, tudi če bi me vi tem mani ljubili, čim bolj vas ljubim« (2 Kor. 12, 15).

Da satan in njegovi pomočniki tudi v bodoče ne bodo mirovali, kot doslej niso, to vem, saj je tako napovedal Gospod Jezus sam, da bodo vse hudo zoper nas lažnivo govorili zaradi njegovega imena — tega se ne bojim. Bojim se samo za vas, da bi vas satanove laži ne zapeljale in bi vi svoje duše pogubili. To me skrbi in za to trpim.

Z božjo pomočjo hočem — in moram — vztrajati na mestu, kamor me je Bog postavil. In do zadnjega bom isto učil in omenjal. Naj pride tudi to, kar mi grozi: naj me na kose razsekajo ali pa, kar ljubljanske komunistke želijo, da me na kongresnem trgu živga zažgo — do zadnjega bom trdil in učil, da je brezbožni komunizem največje zlo in najhujša nesreča za slovenski narod.

Spod. Stajerskega

Slovesen pogreb padlih bramboveev. V Apačah so te dni slovesno pokopali padle brambovece Franca in Janeza Maruška ter Alojzija Lasta. Pri pogrebu so sodelovali zastopniki stranke in vojske ter domače prebivalstva. Iste dne so v Apačah pokopali prav tako padlega bramboveca Ferdinanda Naglerja s Sladkega vrha.

Prireditve za zimsko pomoč v Celju. V prostorih celjskega nemškega doma je bila v zadnjem času velika družabna prireditve, katere čisti dobiček je šel v korist nabirke za zimsko pomoč.

V Laškem je pred kratkim umrla ga. Filomena Widra, vdova po pokojnem rudniškem ravnatelju inž. Adolfa Widra. Pokojnica je dosegla visoko starost 89 let.

Zlate pareke je te dni praznoval v Celju zakonski par Janeza in Ane Šaler, ki sta vzgojila 13 otrok.

Kazen za tatvino koles. Zaradi tatvine kolesa in ostalih prevar je bil pred posebnim sodiščem obsojen na tri leta strogega zapor Aleksij Birenbauer iz ptujske okolice.

Število otroških vrtec na Spodnjem Stajerskem. Z novim otroškim vrtem, ki so ga dne 4. t. m. odprli v Trbovljah, je število otroških vrtec na Spodnjem Stajerskem doseglo 250. Samo v trbovlskem okraju jih je 25.

Koncert za ranjene vojsake. Salonski orkester iz Zalka je to dni priredil koncert za ranjene vojsake v Rimskih toplih. Na koncertu je nastopilo tudi več umetnikov, ki so sedaj v vojaški službi.

V ptujskem okraju deluje sedaj 410 nemških jezikovnih tečajev.

Iz Hrvaške

Zboljanje kanalizacijskih naprav v Slavoniji. Hrvatsko notranje ministrstvo je zaradi zboljanja kanalizacijskega omrežja na področju Bič-Bosutsko vodne zadruge razstavilo 287 zemljiških objektov. Na razlaščenem področju bo omenjena vodna zadruga izkopala stranske prekop, s katerim bo v znatni meri spopolnila še obstoječo kanalizacijsko omrežje. Z novim prekopom bo hrvatska državna uprava izsušila obsežne površine plavnega ozemlja ter ga pridobila za obdelavo in pridelovanje žita ter industrijskega rastlinstva.

Več površine za hrvatska mesta. Hrvatski gospodarski minister je pozval podeželsko ljudstvo, naj zaradi prehrane tako podeželja kakor mestnega prebivalstva v prihodnjem letu še poveča proizvodnjo žita. Po njegovem naročilu je treba tudi pridelati več krompirja in stročnic. V vseh mestnih okolicah pa gospodarski minister svetuje ter naroča, naj se kmetje še v večjem obsegu bavijo z vrtnarstvom in pridobivanjem površine, da bodo z njo posamezna mesta v prihodnje še bolj zasedena.

Nove hrvatske carinarnice. Hrvatski finančni minister je ukinil desetelane carinarnice v Kninu, Omišu, Jelsi in Orebiču ter je namesto teh ustanovil nove v Šibeniku, Splitu, Hercegnovem, v Kotoru in Zadru.

Split ima zopet svoj dnevnik. Po zlomu badoglijske v Splitu in osvoboditvi Dalmacije je v Splitu zopet začel izhajati dnevnik »Nova Dožica«.

NDH dve leti v protikomunističnem bloku. Ob drugi obletnici pristopa NDH k protikomunistični zvezi je hrvatski prosvetni minister dr. Makane izjavil, da je najvažnejše vprašanje današnjih dni na tem prostoru še vedno borba proti komunizmu. Od uspeha te borbe je odvisno, če bodo v bodoče majhni narodi lahko živeli res svobodno ali pa samo kot sužnji mednarodnega judovstva in komunizma.

Ustanovitev zemljepisne družbe v Zagrebu. Ob navzočnosti hrvatskega prosvetnega ministra je bila v Zagrebu ustanovljena zemljepisna družba. Za predsednika je bil izvoljen prof. F. Lukas, za stalnega tajnika pa prof. N. Peršić. Novo ustanovljena zemljepisna družba ima nalogo načrtno združiti delovanje vseh hrvatskih zemljepisev. Kot osnovo za obsežno zemljepisno zbirko je general Štancer podaril novoustanovljeni zemljepisni družbi 53 specialnih zemljepisov, ki se nanašajo na sedanje hrvatsko državno ozemlje.

Otroci brez staršev — državne sirote. Pri divljanju komunističnih tolpe po Bosni in ostalih hrvatskih krajih je vse polno otrok izgubilo očete in matere. Za vso to osirotelo mladino sedaj skrbi hrvatska država ter jo je s posebno zakonsko odredbo proglasila za državne sirote. Če so otroci še manjši in o sebi ne morejo dati nobenih podatkov ter tudi za svoja imena še ne vedo, jim bo ministrstvo za prizadete kraje in za obnovo teh krajev dalo hrvatska nacionalna imena. Isto ministrstvo bo za te otroke odločalo tudi o verski pripadnosti, kakor tudi o letnici njihovega rojstva. Pri manjših otrocih, pri katerih rojstni podatki ne bodo znani, bo omenjeno ministrstvo odločilo 10. april 1941, t. j. dan ustanovitve NDH, za njihov rojstni dan.

Velika spokorniška procesija v Zagrebu. V nedeljo, dne 31. oktobra, je bila v Zagrebu velika spokorniška procesija, katero je vodil sam zagrebski nadškof dr. Stepinac. Verniki so med procesijo prepevali nabožne pesmi in molili rožni venec.

Huda kazen za kvartopirce. Policijska oblast v Zemunu je najstrože prepovedala igranje kart v vseh javnih prostorih, kakor tudi po privatnih domovih. Za prekrške te odredbe so določene zelo stroge denarne in zaporne kazni. Lastnik javnega lokala, v katerem bi se še nadalje igrale karte, bo poleg denarne globe in zaporne kazni izgubil tudi dovoljenje za izvrševanje dosedanje obrti.

Priprave za graditev Hrvatskega doma v Petrinji. Hrvatsko prosvetno ognjišče, ki se je ustanovilo pred letom dni v Petrinji, je pričelo graditi hrvatski prosvetni dom, v katerem bodo imele svoje prostore vse petrinjske hrvatske prosvetne organizacije in ustanove.

Ne sekajte smrek in jelk po nepotrebnem

Vsako leto se pred božičem ljubljanski trg založi z vsem potrebnim, kar nam služi za praznovanje najlepšega praznika. Tudi letos so okoliščine, ki prinesejo prve košare mahu za jaslce, na stojnicah že stojijo pastirji in ovčke, ki težko čakajo, da bi dobile mesto ob malem blečku v Bohkovem kotu, kjer družina vsako leto postavlja jaslice. Druga leta je bil prirejen vedno tudi semenj božičnih dreves, ki so jih dovajali ob blizu in daleč na Kongresni trg. Že tedaj je vedno bilo oblastveno določeno, kje in kako naj se sekajo božična drevesca, da ne bi preveč trpeli ljubljani najbližji gozdni nasadi.

Tudi letos bi bilo lepo, če bi vsi, ki bi si poleg jaslice hoteli oskrbeti tudi drevesce, lahko izbrali primerno smrečico na trgu. Ker ne moramo upoštevati, da je letos ljubljana navezana le na najbližjo okolico, bi bilo prav, da se odpravimo temu razkošju, zlasti še zato, ker bi se bolj trpeli gozdni nasadi v bližini ljubljane. Koliko dela in koliko časa je treba, da zraste božično drevesce primerne velikosti? Če bi hoteli letos ustreči vsem željam, bi bilo treba še bolj razredčiti že tako hudo okleščene gozdove ljubljanske okolice.

Ker je kaj lahko pomagati drugače, bi predlagali, da letos mladim

smrek in jelk ne sekamo za božična drevesca. Za drevesce uporabimo le odpadke smrekovih in jelkovih vej, ki jih imamo že pripravljene kakor koli, recimo, ker je bilo treba podreti nekaj velikih jelk ali podobno. Mladega drevja naj se ne loti nihče. Poleg tega naj vsi tisti, ki bi morda najbolj potrebovali zaslužka s prodajo drevesc, za božič izkoristili tudi tako posredno domačo obrt izdelovanja butaric. Saj bi se prav tako lahko podobno kakor butarice za cvetno nedeljo dala iz gozdnega zelenja in lesnih odpadkov sestaviti in povezati mala okrasna božična drevesca. Tudi prejšnja leta smo že videli, da so bila cenejša drevesca povezana iz posameznih vej. Zato niso bila nič slabša, trdna pa tudi dovolj.

Upamo, da bo ta skromni predlog v korist zeleni okolici mesta ljubljane naletel povsod na sprejemljiva ušesa in ubogljive roke. Ker daljnja okolica ne more prisločiti na pomoč z zadostno množico primernih božičnih drevesc, ni treba zato do zadnjega izsekati mladih jelk in smrek v zelenem venci, ki obkrožajo ljubljano. Naj bi vojnim razmeram odgovarjalo tudi okrasje božičnega razpoloženja. Zadolgojimo se z jaslicami, ki jih lahko napravimo le z mahom, ki ga je povsod več kot dovolj. Varčnemu bo ta predlog gotovo še posebej všeč.

Vsakdanja ljubljana po kronistovih zapisih

Prijava pomočnic za prvo pomoč po hišah

Dodatno k naši notici o prijavi pomočnic za prvo pomoč po hišah, sporočamo zaradi boljšega umevanja še naslednje: V ljubljani je še veliko število že izvežbanih samarijank, katere se pa niso javile za samarijansko službo v rajonskih postajah, določenih za nudenje prve pomoči. Te izvežbane samarijanske so deloma postale gospodinje in matere, deloma so pa kako drugače ovirane, da ne morejo sodelovati pri javni zdravstveni profilaktični zaščiti. Poleg teh je bilo že v predvojnem času izvežbanih v kratkih tečajih tudi večje število oseb, ki sicer nimajo samarijanske diplome, a so vendar za sile izvežbane za prvo pomoč. Ti dve skupini oseb bi v prvi vrsti prišli v poštev pri nujenju pomoči ranjenim in nenadno obolelim v hišnem zaklonišču. Hišne gospodarinje, oziroma starešine vabimo, da pri določitvi pomočnic za prvo pomoč po hišah v prvi vrsti upoštevajo ti dve skupini že izvežbanega osebja in ga prijavijo. Tam pa, kjer teh izvežbanih oseb ni pridejo šele druge pripravne osebe v poštev. Prijave se morajo oddajati vsak dan v Mestnem domu na mestnem fizikatu od 10 do 12. S prijavi naj se pohiti tako, da bodo zaključene do 22. t. m. Ob prijavi na mestnem fizikatu bodo tečajniki zvedeli za začetek prvega tečaja, ki je za sedaj določen na 2. jan. 1944, od 9 do 11 dopoldne. Tečaj bo obvezen za vse one, ki ga doslej še niso posejali.

Izplačila vlog bivše PH v Beogradu

Poštna hranilnica v ljubljani bo na podlagi odobritve šefa pokrajinske uprave VIII št. 4537-2 z dne 3. XII. 1943 s 3. I. 1944 prišla izplačevati na svoji blagajni vsem vlagateljem hranilnih knjižic bivše Poštne hranilnice v Beogradu, ki imajo svoje bivališče oziroma sedež v ljubljanski pokrajini in ki so prijavili svoje vloge v I. 1941. mesečno največ do 500 dinarjev oziroma 190 lir. Podrobna navodila glede načina in vrstnega reda teh izplačil bodo naknadno objavljena.

Literarni večer najmlajših. V soboto, 18. decembra t. l., bo ob petih popoldne v frančiškanski dvorani v korist zimske pomoči literarni večer najmlajših. Na literarnem večeru bodo nastopili najmlajši

»Med pritlikavci in velikanji«

Po Swiftu priredil Tone Glavan. Slike narisal J. Romih, 106 strani. Cena vezani knjižici 35 lir.

Otroci! Če si želite lepih in napetih zgodb, sezite po tej knjižici.

Ljudska knjižarna v ljubljani

Pred škofijo 5 — Miklošičeva cesta 5

Za današnji dan

Koledar

Sreda, 15. decembra: IV. kvater; Kristina, devica; Faustina, mučenec. Četrtek, 16. decembra: Evžebij, škof in mučenec; Adelajda, cesarica; Albina, devica in mučenica; Adon, škof.

Dramsko gledališče

»Kavarnica«. Red Sreda. ob 16.30.

Operno gledališče

Zaprto.

Kino »Matic«

»Glas srca«. — Predstave ob 15.15.30.

Kino »Union«

»Moja ženka Rezika«. — Predstave ob 15.30 in 17.30.

Kino »Sloga«

»Želim si ljubezni«. — Predstave ob 15 in 17.

Lekarniška služba

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Ciril-Metodova 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4, in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Dramsko gledališče

Sreda, 15. decembra, ob 16.30: »Kavarnica«.

Red Sreda.

Četrtek, 16. decembra, ob 16: »Cvrček za pečo«.

Red Prvi.

Petek, 17. decembra: Zaprto.

Sobota, 18. decembra, ob 16: »Normanski junaki«.

Red Sobota.

G. Goldini »Kavarnica«, komedija v treh dejanjih. Osebe: Ridofo, kavarnar — Lipah, don Marzio — Cesar, Eugenio, trgovec — Jan, Leandro, grof — Rastreson, Placida, njegova žena — Kraljeva, Vittoria, Eugeniova žena — Razbergerjeva, Lisaura, plesalka — Danilova, Pandolfo — P. Kovič, Trappola, Giovanni, Bertini, natakariji: Milčinski, Vardonič, Podgoršek, brivce — Gorinšek, stojnik — Brezinar, kreinar — Blaž. Režiser J. Kovič, scenograf inž. E. Franz.

Operno gledališče

Sreda, 15. decembra: Zaprto.

Četrtek, 16. decembra, ob 16: »Orfej in Euridika«.

Red Četrtek.

Petek, 17. decembra: Zaprto.

Sobota, 18. decembra, ob 16: »Melodija srca«.

Opereta. Kristina predstava. Iaven. Ceno od 22 lir navzdol.

Ch. W. Gluck »Orfej in Euridika«, opera v petih dejanjih. Snov opere je mitološka zgodba o pavu Orfeju in njegovi ljubici in zvestobi do soproge Euridiki. Osebe: Orfej — Golobova, Euridika — Vidaličeva, Amor — Ribičeva, Dirigent D. Zebre, režiser C. Debevec, koreograf P. Golovin.

Zanimiv dogodek v Operi bo sobotna kratna predstava Gregorjeve opere »Melodija srca«. To občinkovito delo, ki je pisano v slogu slaganjske glasbe, obeta postati velika priljubljenost za operetno občinstvo. Elegančno okleje, v katerem se dejanje dogaja in številni ansambel v pestro se menjajočih prizorih, nudita veliko mnogost. V glavnih partijskih: Mlečnikova, Čuden, Barbičeva, M. Sanein, Poličeva, Gorinškova, Pešek, Slavčeva, Milčinski, P. Kovič, P. Juvanova, Koširjeva itd. Dirigent J. Gregore, režiser E. Frelih, koreograf inž. P. Golovin, scenograf inž. Franz.

Radio ljubljana

dnevni spored za 15. decembra:

8.30 Jutranji koncert — 9 Poročila v nemščini in slovenščini — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Koncert za razvedrilo — 14 Poročila v nemščini — 14.15 Popoldanski koncert — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Popoldanski koncert — 17.30 Otroška ura — 19 Komorna glasba, klavir igra pianist Marijan Lipovec — 19.30 Poročila v slovenščini, napovedi sporeda za naslednji dan — 19.45 Mala medigra — 20 Poročila v nemščini — 20.10 Obisk pri Johannu Straussu — 21 Lepi napovi — 21.40 Prenos iz Beograda — 22 Poročila v nemščini — 22.10 Glasba za laiko noč.

OBIŠČITE VELIKO BOŽIČNO RAZSTAVO GALERIJE OBERSNEL

Gospodstva cesta 3

Vpoklici domobrancev

Vsi novo prijavljeni domobranci v ljubljani, ki so bili pregledani od zdravniške komisije slovenskega domobranstva, naj se zglase 15. decembra t. l. ob devetih dopoldne na ljubljanskem gradu. S seboj naj prinesejo jedilno orodje, potrebščine za britje ter vse potrebno za čiščenje obutve in obleke.

Poveljnik.

Za Zimsko pomoč

Iz pisarne odbora za Zimsko pomoč smo prejeli obvestilo: Prva iz vrst naših denarnih zvezdov se je odzvala klicu Zimske pomoči Vzemljana zavarovalnica z zneskom 150.000 lir. Prvi iz vrst zavarovalnih uradnikov so bili uradniki zavarovalnice Sava, ki so poslali za Zimsko pomoč 1100 lir. Prvi iz vrst bančnih uradnikov, ki so poslali za Zimsko pomoč, so bili uradniki Zdravne gospodarske banke z zneskom 4000 lir. Prvi izmed državnih uradnikov, ki je poslal prispevek za Zimsko pomoč, je bil predsednik Akademije dr. Milan Vidmar z zneskom 1000 lir. — Prvi izmed mestnih uslužbencev, ki je daroval za Zimsko pomoč, je France Lombar, uslužbenec cestne železnice, ki je poslal znesek 150 lir.

Za informacije glede Zimske pomoči kličite: 47-71 (int. 44). Prostori Zimske pomoči so v Puceljčevih ulici 9-1, levo. Denarne prispevke pošiljajte po čekovnih polnicah na »Pokrajinski podporni zavod — Zimska pomoč na čekovni račun 16.580.

Darujte knjige in revije za domobrance

Ste doma že pregledali svoje predale in knjižice omare? Gotovo imate v njih knjige ali revije, ki jih prav lahko darujete za slovensko vojsko.

Knjižarne založbe, odzovite se tudi ve prošnji slovenske mladine ter darujte našim hrabrim domobrancem primerne knjige in revije in jim pripravite s tem veselje v prostem času!

Slovenska mladina bo zbirala knjige in revije ter razne igre za slovenske domobrance v soboto, 18. decembra, od pol 3 do pol 5 pred palačo Bate, pred trgovino Mayer in pred kavarno Evropa.

Iz Srbije

Fronta proti komunizmu vedno večja in trdnjša. Po poročilih, ki prihajajo iz Beograda in Zagreba, zadajajo nemške čete komunističnim skupinam tako v Bosni, kakor v vseh ostalih balkanskih pokrajinah, silovite udarce. Od vseh povsod sporočajo razveseljive novice, da komunisti doživljajo poraz za porazom, da se razbite in demoralizirane njihove enice skušajo sedaj rešiti z begom v planine, kar se jim pa le malokdaj posreči, ker jih na eni strani stalno zasledujejo in uničujejo nemške in zavezniške čete, na drugi strani pa povsod pri uničevanju sodeluje prebivalstvo prizadetih krajev. Po zadnjih nastopih nemške vojske so že obširne pokrajine popolnoma očistiše komunistov ter se povsod upostavlja redno življenje. Med drugimi področji je n. pr. popolnoma očistiše Sandžak ter je komunistov v njem popolnoma zatrt in uničen. Pri uničevanju in pobijanju komunistov sodeluje tudi srbska domobranska vojska, ki je po prihodu v Sandžak, v katerem žive pomešani pravoslavni in muslimani, izdale na muslimane poslance, v kateri govori o strahotah in zverstvih, ki so jih zagrešili komunisti tako nad srbskim, kakor tudi nad muslimanskim življenjem v tamošnjih krajih. Zato srbska domobranska vojska v svoji poslanici zagotavlja muslimanom prijateljsko sosedstvo in pravo tovarništvo v orožju ter skupnem oboroženem nastopanju proti enajetnemu sovražniku tako Srbom, kakor muslimanom, t. j. proti komunizmu, do njegovega končnega uničenja. Tako komunisti s svojim blaznim in zverskim postopanjem proti miroljubnemu ljudstvu dosegaajo ravno nasprotno cilje, kakor jih pa žele. Vse se organizira in zbira v skupno fronto za borbo proti njim in za njihovo končno uničenje. Radi takega položaja je zavladala med raztepenimi komunisti splošna zmeda in zbeg, ganost ter je prišlo na več krajih že do medsebojnega obračunavanja, ker vsak valji odgovornost za poraze na drugega. Ponekod so komunisti začeli kar na veliko streljati »nezanesljive« elemente, t. j. prisilne mobilizirance, katerim očitajo, da so samo »petokolonci« v njihovih vrstah. Vse to dokazuje, da se vedno bolj bliža čas, ko bo komunizem tudi na Balkanu prejel svoje zasluženo plačilo.

Dnevne novice

Slovenska sveta maša zadušnica za »Roži me, Gospode za pok. trnovski kaplanom g. Marjanom Kremžarjem bo prihodnji četrtek, 16. t. m., ob 7 v trnovski župni cerkvi.

Sv. maša zadušnica za pok. Francem Rogličem bo v četrtek, 16. t. m., ob 7 v cerkvi Marijinega Oznanjenja. Prijatelji in znanci vabljene.

Vernikom iz župnije Rob. V četrtek, 16. decembra, bo ob 8 v stolnici sv. Nikolaja peta drna maša za pred. g. Tomaža Zabukoveca, bivšega dolgoletnega župnika v Robu. Vsi verniki župnije Rob ste vabljene, da se sv. mašo zadušnice gotovo udeležite.

Sv. maša zadušnica za padlim domobrancem Francetom Makovecem, dijakom dr. klas. gimn., bo darovana v četrtek, 16. decembra, ob 7 v kapeli Slovskega zavoda, Poljanska cesta 6. Vabljene vse vsi prijatelji in sošolci, da se je udeležite ter s tem dokazate, da znate ceniti njegovo žrtv, ki jo je prinesel na oltar domovine.

Ob obitju smrti blagopokojnega dvornega svetnika Frana Bonača bo brana maša zadušnica v petek, 17. t. m., ob 8 pri oltarju sv. Križa v frančiškanski cerkvi.

V počastitev spomina pok. g. Avgusta Martiča, ki je daroval g. Anton Merhar, trgovce, Vincenceljevi konferenci za župnijo Marijinega Oznanjenja 500 lir. Bog plačajt!

V počastitev spomina pok. g. Avgusta Martiča, člana upravnega odbora, je darovala Vzemljana posojilnica v ljubljani Vincenceljevi konferenci za župnijo Marijinega Oznanjenja 500 lir. Bog plačajt!

Sola Glasbene Matice bo imela v tokratnem šolskem letu prvi dva javni produkciji gojenec v torek, 21. in v sredo, 22. decembra. Obe produkciji bosta v mali filharmonski dvorani. Začetek vsake je točno ob 17. Podoben sponored produkcij bomo priobčili.

Zahvala. Begunci iz St. Jerneja, Skočana in Kostanjevca, ki stanovali v šoli na Ledinu, se najlepše zahvaljujejo škofjski dobrotli pismni za podporo v blagu in denarju. Obenem se tudi najlepše zahvaljujejo za miklavževo darilo v znesku 500 lir, ki ga je podaril komandir 17 čete. Tudi njemu najlepša hvala.

Za stare onemogle ljubljanske v mestnem zavodu v Japljevi ulici je podarila ga. Diona De Franceschi 150 lir namesta evetja na grob ge. Vere Bezjak. Mestno županstvo izreka najopolejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih.

Gledališki koledarček je izšel tudi za leto 1944 v bogatimi članki in postranih slikah. Posebej opozarjamo na šrobanje lepih nagrad! Dobite ga v gledališču pri blagajni in biljetarjih ter v vseh knjižarnah in večjih trafikah.

Za desinfekcijo ust in grla Formicot pastile. Dobite v vsaki lekarni!

Nalijna peresa, boljša, dobro ohranjena kupite po najvišji dnevni ceni trdka EWE-MEST. Preberite 44

Zahtevajte AMIDON tablete proti glavobolu, nevralgiji, gripi, influenci, dismenoreji in revmatizmu. Dobite jih v vsaki lekarni.

Obvestila

Slovenskega Rdečega križa

Preselitev pisarne. Glavna pisarna in poljedovalni oddelke Slovenskega Rdečega križa sta se preselila iz Narodnega doma v prostore bivše Banco di Roma (prej Češka industrijska banka) na vogalu Marijinega trga in St. Peterske ceste. Stranke se sprejemajo v uradnih urah od 8 do 12 dopoldne. Oddelke za podporo povratnikom posluje še nadalje na Gospodstviški cesti št. 2-11, postaja za prvo pomoč pa na glavnem kolodvoru.

Zahvale: Slovenskemu Rdečemu križu so darovali: g. univ. prof. inž. Koplov Aleksej 100 lir, g. Filipič Ivo namesto venca na grob g. Ludvika Avgusta 200 lir, g. Rovšek Maks 50 lir, g. Božič Ivan 100 lir, Občesna zadruga namesto venca na grob g. Leopolda Tomažiča 225 lir, g. Prelesnik Jože 200 lir, družba in znanci kegljskega kluba pod vodstvom dentista g. Beveca 200 lir, gradbeniki-slusatelji namesto venca na grob prof. inž. Zelenka Franca 200 lir, nameščenci tovarne Dragolin Hribar namesto venca in v počastitev spomina pokojne gospe Bezjak vere 1000 lir.

Poziv! V pisarni Slovenskega Rdečega križa se je našel manjši znesek donarja. Kdor ga je izgubil, naj se javi pri blagajniku.

KULTURNI OBZORNİK

Ljubljanska Drama:

Dickens: »Cvrček za pečo«

(Premiera 9. decembra 1943)

Spet se je vrnila v gledališče pesem in toplota, kakor je že dolgo ni bilo. Prišla je na spored preprosta zgodba o ubogih in revnih ljudeh, o dobrih in plemenitih sreih in zgodbah o jrezobirnem, trdem in neumljenem gospodarju. Pred nami živi starček, ki slepi hčer zakriva svoje uboštvo in bolečino, da bi ona laže živela. Je to tragedija dekleta, pretresljiva najbolj v nasprotju med resničnostjo in lepimi sanjami: v duhu vidi lep svet okoli sebe in sanja o sreči in ljubezni dobrih ljudi. Ko pa spozna resnično podobo sodobnega sveta, se v njej zruši vse. usahne ji tudi moč do življenja. Samo ob sreči svojega očeta in ob bratu najde snet opore, da jo spoznanje ne poride. Ob to ganljivo zgodbo je prislonjena poezija srečnega in lepega zakonca, ki ga spremlja cvrček s svojo melodijo.

Ob naših notrdit domovih in razdeljenih ognjiščih nam je pri predstavi Cvrčka tožno in nekam hudo. V delu je toliko resnične in pristne dobrote, toli-

ko ljubezni in domače poezije, da še z večjo skrbjo trepetamo za svoja ognjišča. Vendar ni mogoče, da bi človek odhajal od te predstave tak, kakor je šel k njej, če je le trohica dobrega še v njem. In v tem leži največja vrednost tega dela.

Predstava je bila skrbno pripravljena in zelo lepo uredena. V delu je toliko tihega občutja, mehke in nenevadne vsakdanja sreča, da je treba vso predstavo ubrati in en zvok, ki domi do konca. To pa more le Debevecova režija pri nas. Vse postave so enotne, druga z drugo in druga ob drugi žive čudovito življenje, le redko je katera stopila korak stran, ker še ni navajena, ali pa ni več navajena tiste smeri, ki jo je že nekdo isti režiser v Drami kazal. Režija je ustvarila tisto tonoto in tisto domačnost, ki so največje dragocenosti te igre.

Orednjo postavbo dobrega, poštenega, plemenitega, a uboga starčka Cateja je igral g. J. Kovič. Z veliko ljubeznijo in natančnostjo je izoblikoval lepo podobo. Gradil jo je v vseh potankostih, celo v malenkostih. Zaradi teh drobni prijemov je pa nekoliko trpela celotna

prepričevalnost in tempo predstave, posebno v prvem dejanju. — John g. Cesarja je lepa postava moža in ljubeznivega zakonca. Ta igra je vsekakor »remišljena in lepa. Včasih me je le malo motil glasen smeh, kakor njegov smeh iz burk, ki malo preveč neprijazno trka na mirnost in ubranost tega življenja. Malo slabo je bil prijet prizor med ljubomurnostjo in spoznanjem ljubimca v zadnjem dejanju, posebno pa še v prvem dejanju zadnji prizor, ko gleda v duhu življenje svoje Dodi. Ta »oziroma ni mogla prav ogreti ferale in je bila bolj recitativ kot pa najlepša doživljaja. — Priprano podobo Dodi je ustvarila gospa Šaričeva. Mehkoba in milina, dobrota in ljubezen, vsa najsubtilnejša čustva so našla v tej umetnici najlepši izraz. — Slepo Berto je igrala zelo pretresljivo ga. Juvanova. Ljubezen in hrenenje po njej, sanje o sreči in grenko spoznanje — vse je tako globoko doživljeno in podano tako iskreno in pristno, da mora najti pot do srca. — G. Gragorin je to pot ustvaril zelo živahno in simpatično postavbo mladega Edvarda. Njegovo spretno in nepriljeno pretvarjanje, razigrana in dobrohotna igra vodi delanje k srečnemu zaključku. — G. M. Skrbničev je ustvaril trdega, neprijaznega Tactelona. Ta podoba je kot izklesana, dognana v vseh podrobnostih, izrazita v malenkostih, velika in enotna v celoti.

V vseh niansah govori premišljena kretanja in čudovito smiselna mimika. Prehodi iz enega čustva v drugo, resnično in namišljeno, so presenetljivi. — Gospa Levarjeva igra Fiedlingovo doživljajo, morda malo preveč pojoke enostavno, njeno mater ga. Rakarjeva, ki je včasih le malo preveč kričeče nasilna.

A v celoti je to čudovito lepa predstava, najlepša božičnica v teh dneh, predstava, ki nas tolaži in daje moč za življenje.

Primož Ramovš: Pihalni trio za oboe, klarinet, fagot. Na svetlo dala Akademski založba v ljubljani 1943. Skladba je grajena v obliki suite s šestimi stavki, naslovljenimi z adagio, allegro molto, allegro, allegretto, adagio in prestissimo. Tem oznakam odgovarja tudi vsebina posameznih delov ozir. njihova večja ali manjša razpihanost, ki vnese v celotno skladbo dovoljno spremembo. Slog, v katerem Ramovš piše, je linearen, kontrapunktičen, v bistvu atonalen kot ga poznamo iz njegovih prejšnjih del: homofoni akordičnosti so v tej skladbi izogibljive, saj bi jo te vrste slogi, ki izključujejo funkcionalnost, tudi težje prenesel; v petem stavku na primer, ki spominja na koronalno osnovo in je izrazito homofonega značaja, se gibljejo glasovi dosledno unisono ozir. v oktavih.

Zelo mehak, giblivo tekoč je četrti stavek, ki sicer nekako izstopa iz celotnega okvira, vendar nas samosvoje uporabljen srednji glas opominja na počela, iz katerih ta slog izhaja. Rittem je v vseh stavkih svež in neugnan napet. Svoje stavljiško delo vsi Ramovš spretno, samozvestno in resno. Le če primerjamo istovrstno skladbe Osterca in njegove šole, se zdi, da je v njih precejšnja medsebojna odvisnost in podobnost bodisi v domislekih bodisi v njih tehnični in oblikovni izpeljavi: in to je, kar vzbuja pomisleke glede razvojnih možnosti tega sloga. Dati skladbam tudi v tem načinu komponiranja čim več izvirnosti in osebnega izraza, za tem naj gredo prizadevanja tistih, ki so izšli iz Osterčeve šole. Morda bo ravno Ramovš, ki kaže toliko resne delavnosti, to zamisel uresničil.

M. T. Slovenski pravnik prinaša v 10.—12. številki naslednje razprave: Dr. Peter Pavlič: O nemogućnosti dajave; dr. Josip Agneletti: Knjiga o nasledstvu zaradi smrti in o daritvah; dr. Rudolf Sajovic: Prepoved odsvojitve in obremenitve v izvršbi in stečaj; dr. Vladimir Ravnhar: Postojnska jama; dr. Sergij Vilfan: Dva polja ljudske prava med Slovenci v 16. stoletju. Književna poročila. Odločbe kasacijskega sodišča v kazenskih stvareh II, št. 451 do 450.

Džingiskanovi Mongoli na pohodu

Saj, saj, tako nekako so mu izražali strokovnjaki v njegovem glavnem stanu. In točno tako se je tudi zgodilo. 40.000 mož! To naj bo torej tista slavna, proslula armada tega mongolskega krivovernika.

Povrhu vsega pa je še vsa sestrada in prezebla.

Ker je bil nestrpen in je hotel kar najhitreje zaključiti to burko, je vrgel šah prihajajočim Mongolom nasproti svojo odlično, dvakrat tako močno armado, ki jo je imel zbrano, da se bo bil z njo na pohodu.

Mongolska generala Džuči in Subotaj, ki sta vodila to predhodnico (zakaj več kakor navadna mongolska predhodnica ta vojska ni bila), sta se hudo začudila, ko se jima je postavila nasproti tako velika urejena vojska. Tako zgodaj in tako blizu meje pač nista pričakovala resnega spopada. Presenečenje je bilo za njiju dokaj neprijetno. saj sta bila v ozki dolini, v kateri se mongolski jezdeci niso mogli dobro razviti in zato tudi ne dobro napasti. Previdni general Subotaj je predlagal kar umik. Toda Džuči se je zgrozil nad tem. On si kaj takega ni smel privo-

ščiti. To je bilo zanj nemogoče! Prav zanj, Džingiskanovega prvorojenca, ki mu je še vedno sledil kakor senca govorica o rojstvu, tako da ga je še vedno marsikdo gledal postrani. On naj bi sedaj začel prvo vojaško dejanje na tem pohodu z izrazitim in vidnim figarstvom? Nemogoče!

In princ je velel, naj vsi pojezdijo nad sovraga.

Ko je šah Mohamed videl, kako divja proti njemu mongolska konjenica, ga ni postalo prav nič strah. Suhi jezdec, ki so drveli po ozki dolini proti njegovi vojski, so bili videti kaj skromni in zdelani. Obloženi so bili v kožuhe — izraz pravega beraštva — ki se je zapiralo proti bogataški vojski. Šah Mohamed je zaukazal, naj se požežene sovragu naproti njegova sijajna izurjena in na videz neprimerno bolj opremljena konjenica. Med zvoki podžigajočih trobent in cimbal se je torej zagnala v boj tudi Mohamedova vojska.

V ozki dolini je zaletel obeh konjenic povzročil izredno hud spopad. Mongoli so sicer z neverjetno hrabrostjo še mogli predrti globoko v goste vrste turške konjenice. Toda najvažnejše,

edinega in končnega cilja vsega spopada pa niso mogli doseči. Prodor turških vrst se jim ni — posrečil. Na obeh straneh je bilo obilo krvavih žrtev, saj je boj med pomešanimi konjeniki trajal do mraka. Ko se je začelo nočiti, sta že oba mongolska generala dobro vedela, kaj morata storiti.

Pa jima tudi nič drugega ni ostalo. Zato ni bilo treba oklevati in izdan je bil ukaz, naj vsi, ki še morejo, zapustijo bojne vrste in se umaknejo nazaj. Veliki stražni ognji so svetili umikajočim se borce, ki so vsi, kakor hitro so prišli iz bojne vrste, zasledili sveže konje in podili vso noč do jutranje zore po dolini nazaj. Vsa mongolska predhodnica, kolikor je je ostalo, je v noči po celodnevem boju prijezdila tako daleč nazaj v gornjo dolino, da je bila za dva dni hoda oddaljena od Mohamedove vojske.

Ko je zjutraj vzšlo sonce, so mohamedanci, ki so ostali ob bojišču, začeli tipati po bojišču in še naprej. Vse, kar so našli na bojišču, so bili le mongolski mrtveci in trupla pobitih konj. Ranjenec in živih ni bilo nikjer videti.

Jasno je bilo, da je šah odnesel prvo zmago.

Toda kljub temu je jezdil šah z nagubanim in mrkim čelom po bojišču. In prav tako kakor on, so mrko gle-

dali vsi njegovi častniki. Mohamedova vojska je namreč imela hude, krvave izgube. In vsi, ki so bili v bitki, niso mogli pozabiti izredne — nečloveške hrabrosti divjih Mongolov. Šah sam je priznal, da še ni nikdar videl mož, ki bi s takšno predznostjo šli v boj in ga bili s takšno stanovitnostjo ter živlavostjo. Priznal je, da še ni videl jezdec, ki bi znal tako spretno vihleti sablje, še nikdar konjenice, ki bi bila tako vrhunsko izvežbana v pojezdih.

Toda kljub vsem tem priznanjem in pomislekom se je šah Mohamed imel za zmagovalca. Ni si namreč mogel misliti, da bi mu tako razcapane, na pol sestradane tolpe mogle kjer koli nuditi resen odpor, pa naj bi bile divje in predrzne kakor sami peklenski. Zato je bil prepričan, da je Mongole že dokončno premagal.

In tem njegovim mislim so odgovarjala njegova povelja in dejanja. Svojim častnikom je začel podeljevati odlikovanja in častne naslove. Vojakom je izrekel pohvale in delil nagrade. — Zdi se, da se je vojni pohod zanj že končal in da mu je preostala še ena naloga, da po vsej jutrovi deželi da čim prej širokoustno razglasiti svojo bojevnisko slavo.

Kaj mnogo bolj pametnega tudi res ni mogel storiti, pa najsi bi hotel. So-

vražnika namreč nikjer ni bilo. Prav nobenega sovražnika ni bilo nikjer najti. Zemlja je požrla Mongole. Zato je ostal šah tam, kjer je s svojo vojsko pač bil.

V takem, prav v dobrem razpoloženju ga je iznenada zdrnila porazna novica. Prav na jugu države ob reki Amu-Darja, torej skoraj za njegovim hrbtom, se je prikazala mongolska armada, za katero nihče ni vedel, in ta armada je že vkorakala v pokrajino Fergana.

Bil je to mongolski slavni general Džebe s svojimi hitrimi in čudovitimi divizijami najboljših jezdecov.

Komaj je šah dobro požrl to tako grenko novico, so začele deževati druge, nič bolj prijetne. Armada mongolskih jezdecov, ki je bila pod poveljstvom Džingiskanovega prvorojenca Džučija, ki ga je pred nedavnim premagal, je nastopila severno od prvega kraja spopada in začela z vso nesramnostjo oblegati trdnjave ob srednjem teku reke Sir-Darja.

Ob teh novicah je Mohamedu začelo primanjkovati sape. Prišel je v kaj neroden položaj. Z vso svojo sijajno vojsko je že bil v nekakšnih čisto zaresnih kleščah.

(Dalje.)

40 letnica delovanja zvonarja

V Nizozemski je veliko povpraševanje po zvonovih, saj je to dežela igranja na zvonove. A zdaj je le še malo domačih zvonarj. Največ zvonov z igranjem na zvonove so dolej proizvajali v Angliji in jih od onod uvažali. Domača pa je zvonarna trdnja »Petit in Fritzen«, ki ima v Brabantu zvonarno — in sicer že 500 let. Od 14. stoletja dalje prehaja v tej rodbini znanje vlivanja zvonov od očeta na sina in tako bo tudi še ostalo, ker bodo sinovi sedanjega lastnika postali tudi zvonarji. Sedanji lastnik ima za seboj že 40 let vlivanja zvonov. O priliki 40 letnice svojega delovanja je povedal, da vlivanje zvonov ni le zadeva znanstva in rokodelstva, ampak so vpleteni vmes činitelji, ki se jih ne da naučiti. On in njegovi se opirajo na neki tajni dnevnik, ki ga je zapustil eden njegovih prednikov, in kjer je zapisanih nekaj umetnih napotkov in preskusov litin, ki jih nepoklicani ne smejo poznati.

Ali že veš...

...da sadno drevje, ki raste ob cestah, kjer je venomer izpostavljeno plinu avtov in cestnemu prahu, nenavadno dobro obrodi?

...da je treba rade takrat, ko postavi drtijo — to je od 1. oktobra do marca — odstraniti z voda, kjer so ribe?

...da so v Cruetu pri Lyonu dobili letos jeseni trto, ki je imela 2000 grozdov in ki so iz njih iztisnili 150 litrov vina?

...da se more površine tal puščave Sahare segreti do 80 stopinj Celzija in da je ondaj najvišja temperatura »samo« 56 stopinj vročine?

...da imajo moderni ladijski vijaki tudi po 5 m premera in tehtajo do 17.000 kg?

...da po medicinski statistiki umrje največ ljudi med 4. in 5. uro zjutraj, a najmanj opoldne?

...da ima koža odraslega človeka več ko 2 milijona luknjic?

...da se je v letih 1846-1854 izselilo 162.000 Nemcev čez Ocean?

...da imamo ob prvi zato, da odvajajo znojne kaplje s čela?

...da so naše številke indijska iznajdba, ki so jih v 12. stoletju Arabci prinesli v Evropo?

...da pridelajo na svetu na leto 150 do 200 milijonov hektolitrov vina in ga samo v Franciji pridelajo 50 milijonov?

...da je najgloblja globina morja v Tišem oceanu in meri 10.800 metrov?

...da šoja, ki ima sama prav neprijeten glas, izborna posnema glasove drugih ptic?

...da vsebuje severnoameriška zakladnica 22,2 milijarde dolarjev v zlatu in da obsega torej 80 odstotkov vsega zlata na svetu?

...da se utege pri glasbenikih celo darovitost za posebno glasbilo iz roda v rod podedovati?

...da je že človek iz kamnitne dobe poznal in užival jabolka, ki jih je zdaj 1500 vrst na svetu?

M i č c a

93. »Br, je hladno,« je zagruglila dečevica, da jo je stisnil še tesneje v kožu in obenem iztegnil levico, kamor sta sedli drobci snežinki. »Poglej, prvi sneg! Za naju!« se je otroško razveselil in ju ji pokazal. Bili sta le šele dve drobni solzi na dlani.

»Norček! Dež je in ne sneg. Nič ne de. Prav nič se ga ne veselim. Ampak ali ničesar ne čuješ? Nekdo joka.«

»Kdo naj bi danes jokal?«

Prijel jo je za roko. »Veter je, ki sneg prinaša.«

»Ne, ne! Slisiš?«

Prisluhnil je in slisal.

Z elektriko lovijo ribe

Še nedavno so delali poskuse, kako bi bilo moči z električno napravo loviti ribe. Naprava sestoji iz motorja, ki proizvaja elektriko in ima dolge gumijaste kable. Za ribolov elektrificirajo dele potokov in rek in jemljejo ribe iz vode. Ta lov je razmeroma lahek, ker plavajo ribe, ki so zaradi elektrike razburjene, k pozitivnemu tečaju in jih ribiči z mrežami spravijo iz vode, preden se omamljene. Dosedanji poskusi so pokazali, da je moč z elektriko uspešno loviti ribe samo v tekočih vodah na širino kakih deset metrov.

Zahvala

Najiskreneje se zahvaljujem gosp. primariju dr. Rakovcu Slavku, ki mi je dvakrat s težko operacijo v 80. letu moje starosti življenje rešil.

Prav hvaležno se spominjam čč. Anastazije in Fauste, ki sta mi z vso ljubeznijo do bližnjega stregli.

Prav tako se zahvaljujem vsem, ki so z menoj v Leonišču imeli opravka. Bog plačaj!

Ljubljana, 15. decembra 1943.

Može Franc

trgovec in posestnik
Dvor pri Žužemberku.

MALI OGLASI

VAJENCA
iz poštene kmetijske družine sprejemam za trgovino z mešanim blagom na deželi. — Hrana in stanovanje v hiši. Fondube na upr. »Slovenec« pod »Vestem« št. 8622.

KRPANJE
nagavice in perila dam pošteno ženski na dom. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 8632.

NAPRODAJ:
PARCELE v vseh delih mesta znotraj bloka po 480 do 1300 m², po 40.000 do 100.000 l. itd.

IRGOVSKA hiša, enonadstropna na najpomembnejši točki, praprava za vsakršno trgovino ali obrt.

ZEMELJSKE, večje, v Rožni dolini in v Šiški.

HIŠA, nova, 7 stanovanjska na severni strani. — Pojasnila Realiteta pisarna

ZAJEC ANDREJ, Tavčarjeva ulica št. 10.

KROJ. LIKALNIKA (dva) prodam. Princ, Lampetova 13.

LASTNIKI GLASOVIRJEVI Poslušajte se moje telefonske številke 96-2

ki je novem ravno kar izitem imenika lastnevalce glasovirjev JURASEK, Znanstvenica 7/II Ljubljana

DELAVKO
izvežbano krpanja vreč na stroj, sprejem. — Poizve se: Gallusova nabrežje št. 39, od 9 do 11 dopoldne.

SNEŽKE, GALOSE, različne, damske, različne velikosti, moške tudi zelo velike številke, prodam. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 8660.

LJUBLJANSKI ZVON originalno vezan, prodam za 1200 lir - in Zgodovino slov. naroda. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 8659.

KNJIGE
znanstvene, tehnične, medicinske in leposlovne, slovenske in nemške, novejšje, kupuje knjigarna Kleinmayr & Bamberg, Miklošičeva 16.

SLUŽKINJO
ali postrežnico z znanjem kuhe, sprejem. Galebtova ul. 33.

POSTREŽNIK
za vsa hišna dela - sprejem. Dobi sobico in plačo. - Slomškova 15-1, desno.

GRADBENI LES
rabljen, prodam. Predovič, Poljanska 73.

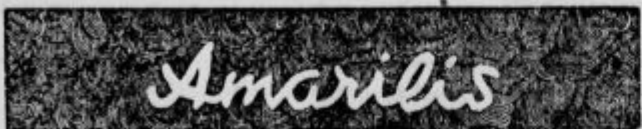
ATELILNIK
2 pečili in 20 dimniških kolon, premer 118 mm, napredaj. Zaloška c. 121. Ogled po 5 popoldne.

ZENSKO KOLO
in otroški vozček kupim. Fondube na upr. »Slovenec« pod »Plačnik« št. 8640.

Naročait »SVET«

F. CHIESA

18

Amarilis

Bržkone Amarilis ni namenoma dosegla te spremembe, pač pa se je znala okoristi z njo. Med pogovorov o vrtinčarstvu in drugih predsednikov ljubljenskih je vpleta to, kar ji je ležalo na srcu. Starec je takoj spoznal, da deklica ne govori več o cvetlicah. A ni ji segel v besedo Bil je toliko letni in se je dobro naučil umetnosti, da je pustil drugim govoriti, čeprav je bila ta umetnost zelo težavna za njegov značaj. Moral je pustiti besedo sleparskemu in spletkarskemu odvjetniku po cele ure, z edino tolažbo, da si je lahko mislil: le blebetaj, živina. Videl boš kako ti jo zagodem. — Zdal pa je sedela poleg njega lepa, nekoliko prismojena deklica, z cvetko v roki. Pustil ji je, da je povedala vse, ne da bi ji segel v besedo Amarilis je njegov mir opogumil in ni več zakrivala svojih želja, temveč mu povedala kar naravnost, kar je sklenila.

anbravalar:bsseerze uml uml uml uml
»Dragi gospod Anton, saj veste bolje od mene, kaj je napisano v oporoki strica Lovrenca. Pisano je, da je vsa dedščina moja, če se poročim, kajne? Če pa se ne poročim, imam pravico samo do

obresti, a do vseh obresti. Kajne, da je tako?«
»Kaj potem?«
»Oprostite... Rada bi od zdaj naprej vse obresti. Dokler je živél še moj oče, ste mi dajali le del obresti. Saj tedaj tudi nisem več rabila. Zdal pa je drugače. Prosim vas, da bi mi dali tudi ostale prihranke. Poskrbeti moram za toliko stvari...«

»Seveda: nasitčevati lačne... napajati žejne... oblačiti...«
»Pa še druge stvari,« je dodal, »ki jih ni v seznamu del usmiljenja: plačevati mesarja in krojača, ki jih ni plačal pokojni več...«

Amarilis je molčala. Starec pa je nenadoma spremenil glas:

»Vedi, dekle, če si ti blazna, jaz še nisem Ne! Si razumela? Veš, kaj pomeni ne? ne?... ne?...«

Ob vsakem »ne« je njegov glas postal močnejši. Nato je planil pokonci in začel hoditi po sobi, ki mu je bila preemajna. Od časa do časa je mogoče »ne!« stresel zidove

V tem je vstopila gospa Cecilija v šumeči svileni halji, obšla ubogo Amarilis in jo odvedla iz sobe.

V.

Odvedla jo je v salonček, ki ga je zaveza z belimi in rumenimi progami napolnjevala z zlato senco, jo posadila na divan in sedla v naslanjač, dekletu nasproti.

Nikar ne bodi žalostna zaradi divjakega nastopa mojega brata. Zelo kreposten je, a silno neolikan. Sicer pa tudi ni več mlad. Nekdo mi je rekel, da kadar se moški postara, se vsaka njegova dlaka spremeni v bodico. Moj mož je bil edina izjema. Celu v zadnjih letih... čeprav ni bil več mlad...«

Po prvih besedah jo Amarilis ni več poslušala. Saj je znala že vso zgodbo o Cecilijinem soprogu na pamet, vse v obliki, kot jo je pripovedovala gospa Cecilija. Vedela pa je tudi kaj lenuh, veseljak in zapravljivec je bil ta plemeniti gospod Igra, konji in ženske, to troje je uničilo ne samo njegovo premoženje, ampak tudi ženino doto. Po njegovi smrti je gospa Cecilija sprejela bratovo povabilo in se je vrnila v domačo hišo, brez beliča imela pa je nekaj ostankov svoje razkošne garderobe, nekaj draguljev, plemiški naslov in ponos. Bila je tako ponosna na svoj naslov, da je, ker je bila po naravi dobra in velikodušna, možu odpuščala vse njegove napake in zablode ter izbrisala vsak madež. Govorila je o pokojnem soprogu z velikim spoštovanjem, kar je silno razburjalo brata.

»Škoda,« je vzdihnila gospa, »škoda! Tako pameten mož, pa tako govoril A

žal, vsak človek ne more imeti vseh dobrih lastnosti. Najbolje je, da preslišimo njegove grde besede in premislimo le njihovo vsebino, kajti razen v redkih primerih... Mislim, da se ne motim, da tudi to, kar ti je pravkar rekel... Nočem se sicer vmešavati v vajine posle. Saj mene to nič ne briga...«

A silno rada bi izvedela vse. Amarilis ni prestala drugega, kot da ji je povedala v par besedah, po kaj je prišla Gospa Cecilija je spadala k tistim ljudem, ki mislijo, da vse takoj uganajo in je niti ni pustila pripovedovati do konca.

»Seveda, seveda. Vidis, da sem prav uganila? Prav ima moj brat, ko trdi, da pretiravaš v dobroti. Tudi moj ubogi soproj je imel zlato srce. Njegovo srce je bilo široko, da bi v njem imel dovolj prostora cel svet. Njegove roke so bile ustvarjene samo za to, da so dajale...«

Toda on je bil moški; potem pa je bil tudi premeten gospod, plemenite krvi. Saj razumeš, kaj hočem reči?«

Toda ni bilo lahko jo vedno razumeti in danes se je dekletu prav malo ljubilo, da bi se trudila s tem. Smešno se ji je zdelo, da jo je gospa Cecilija primerjala plemenitemu veseljaku. Ta pa je njen nasmeš razlagala po svoje in dejala:

»Dobro dobro. Vidim, da razumeš...«
Začudila se je, da se je Amarilis nenadoma zresnila, vstala in hotela oditi.

»Nikar, dragica! Kam se ti mudi? Sedij. Nekaj ti moram še povedati.«

»Prosim govorite.«

»Ne še zdaj. Po kosilu. Ne morem povedati kar tako v eni sapi.«

»Oprostite mi, danes ne morem ostati tukaj. Moram še nakupiti več stvari in se vrniti domov še predpoldne.«

»Nikakor ne. Danes boš kosila pri nas. Je že sklenjeno.«

Telefonirala bom, da te ne bo.«

»Nimamo telefona.«

»Ali je mogoče?«

Presenečeno je pogledala deklico in šele tedaj opazila, da ima v roki mrežo, v kateri je bilo nekaj manjših zavitkov.

Amarilis, si mar izgubila glavo. Taka gospodična, pa hodi po mestu?... Kje imaš služkinjo?«

»Nimamo več služkinje.«

Ko pa je videla, da jo gospa Cecilija še vedno gleda z nezmanjšanim začudenjem, jo je prevzela nenadna jeza.

»Torej še ne veste, da je naša družina propadla? Mislite, da smo še vedno veliki gospodie v vili Marije Luize?... Mar ne veste prav ničesar, kar se je zgodilo pri nas?«

Oprostite,« je pristavila s spremenjenim glasom. »To so brezpomembne stvari, ki vas gotovo ne zanimajo.«

Krenila je proti vratom. Prav v tem trenutku pa so se vrata odprla in pred njo je planil v sobo kakor voščak v starih časih ob zavzetju kakke trdnjave.

»Ah, še si tu! Nisva še končala z razgovorom. Pojdi z menoj.«

Odvedel je Amarilis za roko v svojo sobo in zaklenil vrata.